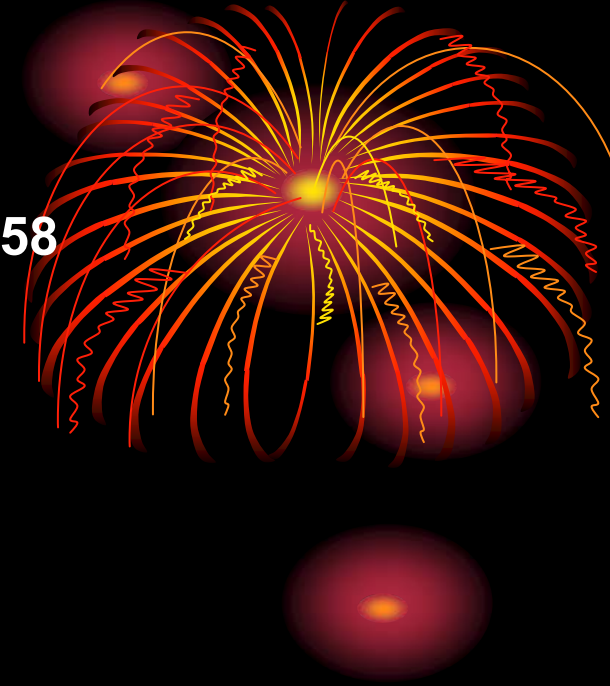

ÖĞRENMENİN DOĞASI Gülay ÇENGEL 154-158

- Kaynak II; Eğitim Psikolojisi

Yazar;B.YEŞİLYAPRAK

Hazırlayan; Gülay ÇENGEL 2005-2006

Ders Sor.; Doç. Dr. Nasip DEMİRKUŞ ,

- 1-Önce Soruları Tıklayın Yanıtlamaya Çalışın.
- 2-Verdiğiniz Yanıtların Şıklarını Kenara Yazın.
- 3-Sonra Yanıtlarınızı Kontrol Ediniz.
- 4-Yanlış Yanıtları Muhakeme Ediniz.
- 5-Gösteriyi İzleyin Tekrar Aynı İşlemi Yapınız.

ÖĞRENMENİN DOĞASI

Dış ortam içinde yaşamlarını sürdürebilmek için tüm canlıların bir takım uygun davranış biçimleri göstermeleri gerekir. Hayvanların çoğu doğdukları anda kendi başlarına yaşamlarını sürdürebilecek bir kendine yeterlilik içindedirler. Oysa insan yavrusu doğduktan sonra daha birkaç yıl tüm yaşam fonksiyonları için başkalarının desteğine gereksinim duyar. Ancak ondan sonra yavaş yavaş çevre içinde kendine yeter olmaya başlar, insanın gelişimiyle birlikte yaşamını sürdürebilmesi hayvanlardaki gibi içgüdüleriyle değil, öğrenme yoluyla edindiği davranış örnekleriyle.

Yetişkin davranışlarının hemen hemen tümü öğrenme yoluyla kazanılmıştır. Öğrenme bir uyum sürecidir. İnsan davranışlarının ana teması olan uyum çabasının belli bir genel yönü vardır. Bu yön dinamik bir varlık olan insanın, çevresiyle etkileşimlerinin sonucu olan birtakım değişiklikler geçirerek kendini olarak gerçekleştirmesi doğrultusundadır.

Öğrenme İle İlgili Kavramlar

Öğrenme: Yaşantı sonucu davranışta meydana gelen nispeten sürekli bir değişiklikler. Tanımda görüleceği üzere üç önemli öge vardır.

a) Öğrenme davranışta bir değişiklikler. Bu değişiklik iyiye doğru olabileceği gibi kötüye doğru da olabilir.

b) Tekrar ya da yaşantı sonucu meydana gelen bir değişiklikler; Büyüme, olgunlaşma ya da sakatlanma sonucu meydana gelen değişiklikler öğrenme değildir. Tanımın bu kısmı öğrenmeyi, doğuştan gelme ve türe özgü davranışlardan ayırmaktadır. Çünkü bir organizmaya ancak genetik donanımının elverdiği davranışları öğretebiliriz. Diğer bir deyişle, her organizma türü (bazen de soyu) bazı davranışları yapmak üzere hazırlanmıştır; fakat diğer bazı davranışları yapmaya hazırlıklı değildir. Örneğin bir köpeğe ya da insana uçmayı öğretemeyiz, çünkü her ikisi de uçmak için gerekli yapıya sahip değildir.

İnsanları hayvanlardan ayıran en önemli özelliklerden biri de insanda öğrenme yeteneğinin çok daha üstün oluşudur. Hayvanlar ise daha çok içgüdüleri ile yaşarlar ve uyum sağlarlar, içgüdüsel uyum türe özgü kalıplaşmış refleks zincirlerine bağlıdır; hâlbuki öğrenme yoluyla uyumda geniş bireysel ve kültürel farklılıklar ortaya çıkar. İçgüdüsel mekanizmaları harekete geçiren uyarıcılar oldukça spesifik veya sınırlıdır. İçgüdüler, öğrenilmeden yapılan ve nedenleri canlının kendisi tarafından da bilinmeyen kalıtsal davranışlar olarak tanımlanır.

c) Herhangi bir olayın ya da durumun öğrenme adını alabilmesi için değişikliğin nispeten sürekli olmasının gereği vurgulanmaktadır, yani bir süre devam etmelidir.

Öğrenme çevreye uyum sürecidir. Bu bakımdan öğrenme; davranışları, ihtiyaçları, daha iyi karşılayacak biçimde düzene koyma ya da yeni bir durum karşısında bunları yeniden örgütleme anlamına gelir. Davranışları değiştirmek için alışıla gelen davranışların ihtiyaçları istenildiği gibi karşılayamaması söz konusudur. Yani öğrenme için engellenmelerin de rol oynadığı görölmektedir.

Davranışta öğrenme sonucu meydana gelen değişmeleri, olgunlaşmanın etkilerinden ve geçici fizyolojik değişmelerden ayırt etmek gerekir.

Öğrenme aktif bir oluşumdur; yaşantılar sonucu meydana gelir.

Yukarıda da değinilmeye çalışıldığı gibi öğrenmeyi "bireyin kendi tepkileri, etkinlikleri ve yaşantıları yoluyla çevresine uyum tarzını değiştiren davranışlar geliştirmesi veya davranışlarının farklılaşması" olarak tanımlayabiliriz. Bu tanımın dışında kalan davranışlara bazı örnekler verebiliriz. Bireyin çok fazla tekrarlanmış uyarıcılara karşı, alışma sonucu, duyarlılığını kaybetmesi şeklindeki bir davranış değişikliğine öğrenme diyemeyiz. Örneğin, balık pazarındaki satıcıların balık kokusuna alışması gibi. Ayrıca geçici fizyolojik etkilerle meydana gelen davranış değişikliklerini de öğrenme tanımı dışında tutmak gerekir. Örneğin, aşırı yorgunluktan kişinin performansı düşebilir. Ama dinlendikten sonra aynı beceriyi üstün bir düzeyde başarabilir. Burada bir öğrenme söz konusu değildir.

Eğer bir çocuk sürekli eleştirilmişse; **Kınama ve ayıplamayı öğrenir.**

Eğer bir çocuk kin ortamında büyümüşse; **Kavga etmeyi öğrenir.**

Eğer bir çocuk alay edilip, aşağılanmışsa; **Sıkılıp utanmayı öğrenir.**

Eğer bir çocuk devamlı utanç duygusuyla eğitilmişse; **Kendini suçlamayı öğrenir.**

Eğer bir çocuk hoşgörü ile yetiştirilmişse; **Sabırlı olmayı öğrenir.**

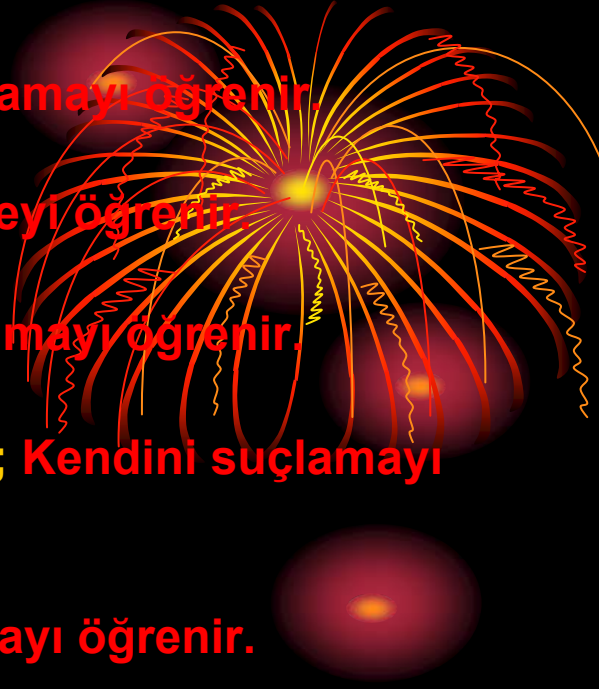
Eğer bir çocuk desteklenip, yüreklendirilmiş İse; **Kendine güven duymayı öğrenir.**

Eğer bir çocuk övülmüş, beğenilmişse; **Takdir etmeyi öğrenir.**

Eğer bir çocuk hakkına saygı gösterilerek büyütülmüşse; **Adil olmayı öğrenir.**

Eğer bir çocuk kabul, onay görmüşse; **Kendini sevmeyi öğrenir.**

Eğer bir çocuk aile içinde dostluk ve arkadaşlık görmüşse; **Mutlu olmayı öğrenir.**

Öğrenmenin Niteliği

Yukarıdaki açıklamaların ışığında öğrenmeyi niteleyen belli başlı özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz.

1. Öğrenme davranışta bir değişimin meydana gelmesi halidir.
2. Davranıştaki değişim oldukça kalıcı ve uzun sürelidir. Yani öğrenme oldukça kalıcı bir davranış değişikliğidir.
3. Öğrenme bireyin aktif oluşunun, bir takım edimlerde bulunmasının veya yaptığı egzersizlerin sonucudur.
4. Öğrenme gerçekleşmiş ise transfer edilmesi de söz konusudur.
5. Öğrenme doğrudan doğruya gözlenemez. Gözleyebildiğimiz bireyin performansıdır. Performans ise öğrenme ile birlikte başka değişkenlerin de ortak fonksiyonudur.
6. Öğrenme kişinin daha sonra karşılaşacağı durumlara farklı bir yaklaşım göstermesidir.
7. Öğrenme davranışın referans çerçevesindeki işaret ve ip uçlarında değişim demektir.

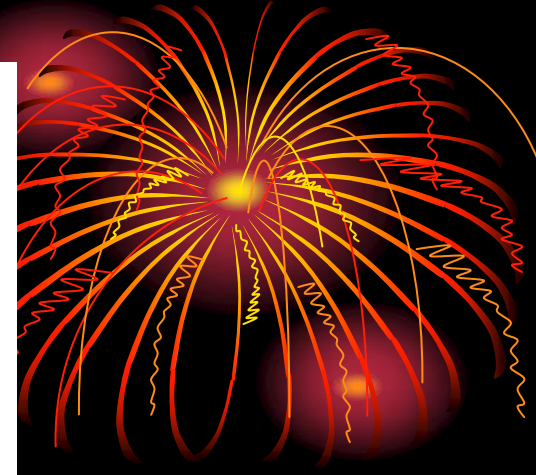
Öğrenilmiş Davranış ile Doğuştan Getirilen (İçgüdüsel ve Refleksive) Davranışların Farkı;

Bebeğin en temel donanımları reflekslerdir. Bu reflekslerin varlığı başlangıçta yaşamı sürdürme açısından çok önemlidir ve sinir sisteminin iyi gelişmiş olduğunun bir işaretidir. Bunlara 3. üniteye yer verilmişti, anımsanacağı gibi bebek doğduktan sonraki ilk haftalarında daha çok reflektif davranışlar gösterir. Ancak bir yıl içinde bebek büyüdükçe daha üst beyin yapıları gelişir ve bu refleksler yavaş yavaş ortadan kalkarak, yerlerini istemli hareketlere bırakırlar. Bebeğin yaşamsal reflekslerinden biri emme ve bununla bağlantılı olan arama refleksidir.

Refleks davranışı öğrenilmemiştir, bir yaşantı sonucundan çok, organizmanın genetik olarak getirdiği bir özelliğidir. Ayrıca bazı karmaşık davranışlar da öğrenilmemiş olabilir. Davranıştaki değişmeye öğrenme diyebilmek için bu değişimin içgüdüsel ya da refleksif olmaması, bir yaşantı sonucu meydana gelmesi ve nispeten kalıcı izli olması gerekmektedir. Eğer organizma, karmaşık davranış biçimini yaşantıdan-bağımsız olarak üretirse, bu davranışa öğrenilmiş davranış demek mümkün değildir. O halde yaşantı ne demek? Yaşantı; bireyin çevresiyle belli bir düzeydeki etkileşimleri sonucunda bireyde kalan izdir. Eğer bu etkileşim sonucu, bireyin davranışında bir değişme meydana geliyorsa buna "öğrenme yaşantısı "denir.

Yaşantının oluşması için etkileşim gerekir. Diğer bir deyişle bir uyarıcı (etki) ve bunun yol açtığı bir davranış (tepki) söz konusudur. Bu oluşumun nasıl oluştuğunu anlamak için uyarıcıların alınmasını ve tepkinin oluşmasını sağlayan insan organizmasının biyolojik yapısını bilmek gereklidir.